

Til nefndasviðs Alþingis.

Hér fyrir neðan er umsögn Barnaverndarstofu um frumvarp um breytingu á almennum hegningarlögum nr. 19/1940, með síðari breytingum (heimilisofbeldi), 470. mál.

F.h. Barnaverndarstofu,
Heiða Björg Pálmadóttir
lögfræðingur Barnaverndarstofu

Bréf

Alþingi, nefndasvið Þórshamri v/Templarasund 150 REYKJAVÍK	Reykjavík, 16. febrúar 2015 2015010052
--	---

Efni: Umsögn um frumvarp um breytingu á almennum hegningarlögum nr. 19/1940, með síðari breytingum (heimilisofbeldi) - 470. mál

Efni: Umsögn Barnaverndarstofu um frumvarp um breytingu á almennum hegningarlögum nr. 19/1940, með síðari breytingum (heimilisofbeldi) - 470. mál.

Barnaverndarstofa vísar til erindis nefndasviðs Alþingis, dags. 6. febrúar 2015, þar sem stofunni var gefið tækifæri á að gefa allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis umsögn um frumvarp um breytingu á almennum hegningarlögum nr. 19/1940, með síðari breytingum (heimilisofbeldi), 470. mál. Þakkar Barnaverndarstofa fyrir að fá tækifæri til þess að tjá sig um frumvarpið.

Barnaverndarstofa telur í upphafi rétt að taka fram að stofan telur jákvætt að löggjafinn taki mál er varðar heimilisofbeldi sérstaklega til skoðunar, enda um að ræða alvarlegt samfélagslegt mein sem brýnt er að taka á. Fagnar Barnaverndarstofa þar af leiðandi að í hegningarlögum verði ákvæði sem tekur sérstaklega á heimilisofbeldi líkt og lagt er til með 1. gr. frumvarpsins. Jafnframt telur stofan það jákvætt að rannsókn slíkra mála verði ekki lengur háð kæru frá brotþola, sem oft er undir þrýstingi eða geta verið meðvirkir með geranda vegna tengsla við hann.

Barnaverndarstofa telur þó rétt að benda á að orðalag ákvæðisins er mjög almennt sem vekur upp spurningar hvort það uppfyllir skilyrði um skýrleika refsheimilda. Til samanburðar má t.d. benda á ákvæði sænskra og norskra hegningarlaga, sem rakin er í greinargerð með frumvarpinu, sem eru töluvert nákvæmari og skýrari en ákvæði 1. gr. frumvarps þessar. Mælir Barnaverndarstofa með því að orðalag ákvæðisins í frumvarpinu verði skerpt þannig að þar komi fram með ítarlegri hætti tengsl geranda og þolanda hafa aukið á grófleika verknaðarins.

Vegna þess sem fram kemur í greinargerð með frumvarpinu um að það skorti lagaheimildir til þess að fylgja eftir málum eftir þegar frumúrræði dugi ekki til og jafnframt sé nauðsynlegt að huga að börnum sem þurfa að sæta eða horfa upp á ofbeldi á heimilum sínum þá leyfir Barnaverndarstofa sér að benda allsherjarnefnd Alþingis á að í barnaverndarlögum nr. 80/2002 eru ákvæði sem geta nýst til þess að fylgja málum eftir þegar börn eru á heimilinu. Í þessu sambandi bendir Barnaverndarstofa sérstaklega á að í 37. gr. barnaverndarlaga er

sérstakt ákvæði um brottvikningu heimilismanns og nálgunarbann. Samkvæmt ákvæðinu getur barnaverndarnefnd grafist þess fyrir dómi að einstaklingi verði bannað að koma á tiltekinn stað eða svæði, veita eftirför, heimsækja eða setja sig með öðrum hætti í samband við barn eða þungaða konu. ef heilsu eða lífi ófæddis barns þykir stefnt í hættu eða barni háski búinn af háttsemi eða framferði manns, svo sem vegna ofbeldis, ógnana eða hótana eða vegna vímuefnaneyslu eða annars athæfis. Með sama hætti er hægt að krefjast þess að manni verði bönnuð dvöl á heimili ef nefndin telur það nauðsynlegt vegna hagsmuna barns eða þungaðrar konu. Til viðbótar við framangreint ákvæði er það hlutverk barnverndarnefndar að beita þeim úrræðum samkvæmt lögnum til verndar börnum sem best eiga við hverju sinni og þykja heppilegust til að tryggja hagsmuni og velferð barna, sbr. 2. tl. 1. mgr. 12. gr. laganna. Í VI. kafla laganna er svo kveðið á um heimildir barnverndarnefndar til þess að beita þeim úrræðum sem telja heppilegust hverju sinni og geta þau beinst bæði að foreldrum og börnum, s.s. sérfræðipjónustu ýmiss konar eða eftirliti með heimili. Er það mat Barnaverndarstofu að þessi ákvæði séu fullnægjandi til þess að vinna að málunum eftir í kjölfar þess að upp kemur grunur um heimilisofbeldi þar sem börn eru á heimilinu.

Einnig þykir Barnaverndarstofu rétt að vekja athygli á því að vegna tengsla geranda og þolanda í málum sem þessum þá er ekki fullnægjandi að setja mál í farveg hjá réttarvörslukerfinu. Jafnframt er mikilvægt að veita félagslegan stuðning, sérstaklega í þeim tilvikum þar sem fyrir liggur að gerandi og þolandi munu þurfa að eiga í samskiptum í framtíðinni og horfir Barnaverndarstofa þá sérstaklega til þeirra tilvika þar sem gerandi og þolandi eiga börn saman.

Jafnframt vekur Barnaverndarstofa athygli á því að sönnunarstaða kann að vera erfið í málum þar sem þolandi leggst eindregið gegn því að kæra. Í slíkum málum er mikilvægt að veita öflugan félagslegan stuðning samhliða vinnslu málsins innan réttarvörslukerfisins til þess að aðstoða þolanda í að takast á við málið og byggja upp sjálfsöryggi hans og sjálfsmýnd að nýju.

Að lokum telur Barnaverndarstofa mikilvægt að vekja sérstaklega athygli á mikilvægi barnvænlegrar nálgunar í málum þar sem börn eru á heimilinu. Í því sambandi horfir Barnaverndarstofa sérstaklega til mikilvægi þess að þegar heimilisofbeldi kemst upp þá sé tilteknum aðila falið það hlutverk að ræða við börnin á staðnum og forða þeim frá því að verða þátttakendur í vinnslu málsins á staðnum að öðru leyti. Vekur Barnaverndarstofa í þessu sambandi athygli á tilraunaverkefni sem stofan stóð fyrir í þessum efnunum á 20 mánaða tímabili á árunum 2011 - 2013 þar sem það var tryggt að sérstakur starfsmaður færi með í öll útköll er varðaði heimilisofbeldi á höfuðborgarsvæðinu þegar börn voru á heimilinu. Hafði þessi starfsmaður það hlutverk að ræða við börnin og veita þeim stuðning á meðan málið var unnið að öðru leyti af félagsráðgjöfum og lögreglu. Hafði sami starfsmaður svo samband innan tveggja sólarhringa til þess að bjóða börnunum viðtal í þeim tilgangi að meta hvort þörf væri á frekari stuðningi við þau og ef svo var sá sami starfsmaður um að veita þann stuðning. Á umræddu 20 mánaða tímabili var farið í útköll vegna 216 barna auk þess sem 80 börnum var vísað í verkefnið vegna tilkynninga sem komu með öðrum hætti en vegna útkalla. Af þessum 296 börnum var talin þörf á því að veita 120 börnum meðferð. Telur Barnaverndarstofa að verkefnið hafi sýnt hversu mikilvægt er að stíga inn í málin hvað börnin varðar strax og upp kemst um heimilisofbeldið svo hægt sé að upplýsa málið og veita börnum sem búa á heimilinu nauðsynlegan stuðning. Nánari upplýsingar um verkefnið má finna í lokaskýrslu verkefnisins, dags. 5. desember 2013. Skýrsluna má finna á eftirfarandi vefslóð á heimasíðu Barnaverndarstofu: <http://www.bvs.is/media/rannsoknir-i-bv/Heimilisofbeldi---skyrsla-um-tilraunaverkefni.pdf>.

Barnaverndarstofa veitir allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis fúslega allar nánari upplýsingar og skýringar sem þörf er á verði óskað eftir því og er reiðubúin að mæta á fund nefndarinnar verði þess óskað.

Virðingarfyllst
f.h. Barnaverndarstofu

Heiða Björg Pálmadóttir
lögfræðingur Barnaverndarstofu